

ДІАГНОСТИКА МЕТОДІВ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ В АСПЕКТІ ЗАПОБІГАННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ЩОДО ДІТЕЙ

Черненко А.О.

*Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: anastasiachernenko15@gmail.com*

Постановка проблеми. Сучасна сім'я часто перебуває у кризових станах, що спричинено стресовими ситуаціями такими як повномасштабне вторгнення Російської Федерації, економічна криза, безробіття та ін. Реалії сьогодення складаються так, що батьки намагаються впоратись з низкою соціальних проблем, проте їхній психоемоційний стан пригнічений, що робить родину уразливою до появи різного роду складних життєвих обставин, в тому числі і домашнього насильства.

Домашнє насильство щодо дітей є актуальною соціальною проблемою. Толерування насильницьких методів виховання є лише однією з причин розповсюдження зазначеної соціальної проблеми.

Мета дослідження – дослідити методи виховання в сім'ях, які за своїми характеристиками є проявами домашнього насильства щодо дітей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання соціально-педагогічного виховання в родині досліджували Сіданич І., Гребенніков І., Мухіна В., Дубровіна І. та ін. Проблему різних форм домашнього насильства освітлювали у своїх працях такі такі вчені як Максимова Н., Лоренс Н., Мілютіна К., Фромм Е. та ін.

Виклад основного матеріалу. З метою дослідження форм виховання, які батьки застосовують в родині щодо дітей нами було проведено дослідження серед жінок та чоловіків віком від 20 до 55 років, які проживають в Руськополянській сільській територіальній громаді Черкаського району, Черкаської області. Дослідження проводилось шляхом анонімного анкетування за допомогою «Google Forms». Загалом у дослідженні взяли участь 48 осіб, з яких 31 (64,6%) респондент та 17 (34,4%) респонденток.

Майже половина респондентів (22 особи, 45,8%) виховують одну дитину, 20 осіб (41,7%) мають двох дітей, решта (6 осіб, 12,5%) займаються вихованням трьох та більше дітей.

Інструментом опитування батьків слугувала авторська анкета, що включала в себе запитання, які включали в себе виховні методи схожі за своїми характеристиками до різних форм насильства. Зауважимо, що у запропоновані нами анкеті не присутні питання на виявлення сексуального насильства в родині. Відповідно до Закону України №2229-VIII «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (ред. 01.01.2020 р.) визначено наступні форми домашнього насильства: фізичне, психологічне, економічне та сексуальне [1].

Оскільки відповідно до чинного законодавства дитина вважається постраждалою від домашнього насильства навіть якщо є свідком таких подій, ми дослідили чи влаштовують батьки суперечки в присутності власних дітей. 11 осіб (22,4%) зазначили, що їхні діти не ставали свідками сварок у сім'ї між чоловіком та дружиною та 15 осіб (28,6%) не обговорюють сварки у присутності дитини, що є цілком потрібним, як для батьків так і для дітей. Проте, 11 осіб (22,4%) вказали, що діти були спостерігачами достатньо великих конфліктів між батьками, 12 осіб (24,5%) відповіли, іноді ненавмисно допускали, що бачила сварки між членами родини. І лише 1 особа зазначила, що дитина ще недостатньо доросла, щоб розуміти щось в дорослих розмовах.

На рис.1. представлено найбільш популярні методи виховання серед опитаних нами респондентів та респонденток.

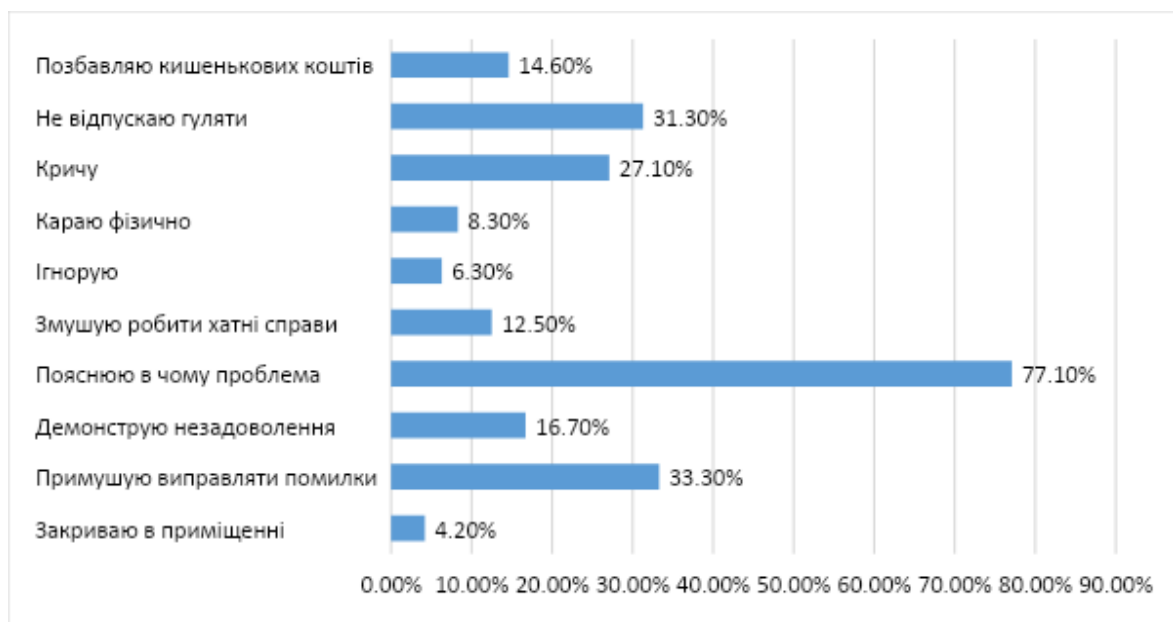

Рис.1. Методи виховання дітей в родині респондентів та респонденток.

Запропоновані відповіді респондентів та респонденток ми розглянемо відповідно до наявних форм домашнього насильства стосовно дітей.

Фізичне насильство.

– 4 особи (8,3%) вважають прийнятним застосовувати по відношенню до своїх дітей: ляпаси, лозину, беруться за ремінь;

- 1 особа (2,4%) допускала закривати дитину в приміщенні (підвал, ванна, власна кімната);

- 6 осіб (12,5%) змушують робити всю хатню роботу не залишаючи дитині вільного часу для відпочинку.

- 16 осіб (33,3%) примушують виправляти наслідки помилок дітей.

Наголосимо, що згідно Сімейного кодексу України [2] батькам категорично заборонено фізичне застосування покарань, які можуть принизити дитячу гідність.

Батьки припускаються помилки, коли вважають, що тілесні покарання зроблять дитину слухнянішою, навпаки діти все більше ображаються, починають агресивно та недовіжливо себе поводити, тому відбувається посилення відповідної поведінки. Наслідками таких покарань є втрата довіри дитини, зменшення її самооцінки та самоцінності та отримання психологічної травми, що негативно позначається на батьківсько-дитячих стосунках.

Наступна форма насильства, яку ми дослідили це *економічне насильство*. 7 осіб (14,6%) як покарання залишають дитину без власних коштів протягом різного періоду часу, що може призвести до голоду в школі, обмеження в обслуговуванні транспорту до школи чи репетитора, дрібних крадіжок в магазинах, на вулицях, та жебрацтва.

Психологічне насильство. 15 осіб (31,3%) обмежують свою дитину у спілкуванні з друзями, не випускають з будинку; 13 осіб (27,1%) підвищують голос на дитину, таким чином, щоб вона зрозуміла, що помилялась; 3 особи (6,3%) ігнорують декілька днів; 8 осіб (16,7%) демонструють незадоволення, тим самим дитина не розуміє в чому її провина. Такі покарання достатньо позитивно сприймаються батьками, оскільки більшість батьків вважають що насильство це лише нанесення фізичної шкоди. Проте постійне ігнорування протездитини, знецінення її досягнень та моральний тиск також наносить шкоду психічному здоров'ю дитини.

І залишилась відповідь важлива саме для дитини а саме: пояснити, яку помилку вона допустила, як її можна виправити не обмежуючи її права та свободу та не принижуючи дитину. Таку позицію обрали 37 осіб (77,1%). Примітно, що аналізуючи відповіді респондентів та респонденток прослідковуємо таку тенденцію, що спочатку батьки застосовують певні насильницькі методи (ігнорування, крик, ляпаси), а потім обговорюють проблемну ситуацію.

Висновки. Отже, діагностуючи методи виховання батьків в сім'ї ми прийшли до висновку, що батьки продовжують використовувати різні методи та види домашнього насильства в сучасних родинах, які толеруються суспільством та не вважаються насильницькими діями. Відтак, профілактична робота з батьками має включати інформування про ненасильницьку комунікацію та ненасильницькі методи виховання та покарання дітей.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» № 2229-VIII від 07.12.2017 р. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 5, с.35
2. Сімейний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення: 20.02.2023)